

Безрибні річки...

Багато років політика рибного господарства була заснована тільки на споживчому відношенні до рибних ресурсів, що, безумовно, призвело до того, що майбутні покоління будуть змушені вкладати чималі зусилля і величезні кошти в відновлення популяцій цінних видів риби чисельність яких зменшилася до критичної межі.

Екологи переконані, що настільки критичній ситуації ще не було. Наші водойми погубила безвідповідальність і жадібність. Жоден вид риби не пропав просто так. Але не все так погано - властивість екосистеми до самовідновлення ще не втрачено, тому необхідно терміново вживати жорстких заходів в галузі охорони і відтворення рибних запасів.

Асоціація рибалок України впевнена, що дивлячись на депресивний стан в якому перебувають сьогодні усі без винятку вітчизняні водойми, прийшла пора замислитися про серйозне скорочення промислового вилову риби, або повну його заборону на внутрішніх водоймах.

При цьому не варто ставити якихось тимчасових рамок для природи - 5 або 8 років, за які вона повинна відродитися. Нехай наука відстежує динаміку відновлення рибних зграй, які зараз знаходяться в незадовільному стані. Без сумніву треба прагнути відновити рибні запаси наших річок хоча б до рівня 1991 року.

- В даний час природа дуже страждає від господарської діяльності, вона стала залежною від людини. Тому якщо ми говоримо про відновлення риб'ячих зграй, то не обійтися без практики штучного зариблення аборигенними видами риби, а також для природної біологічної

меліорації, щоб розчистити водойми від зайвої рослинності, не треба забувати про вселенців, таких, як товстолоб, білий амур. Знижуючи промисел треба надати бізнесу, всі умови для розвитку Аква і марікультури, що включає в себе садкові господарства, а також мідійні і устричні ферми – каже голова Асоціації рибалок України **Олександр Чистяков**.

Для того щоб державні програми почали діяти, треба створити на законодавчому рівні Фонд підтримки рибної галузі. З акумульовані кошти Фонду за прозорим механізмом мають розподілятися на програмами зариблення, меліорації та підтримки підприємств аквакультури. Одним з джерел наповнення Фонду може стати відрахування 20% відсотків від штрафів та компенсацій збитків завданих браконьєрами.

«Бенкет під час чуми...»

Офіційна статистика, яку наводить Держрибагентство водосховищах Дніпра в 2018 році загальний вилов становив 13,17 тис. тонн водних біоресурсів. Основу промислу у дніпровських водосховищах склали: карась сріблястий – 3,9 тис. тонн, лящ – 2,54 тис. тонн, плітка – 2,3 тис. тонн, плоскирка – 1,12 тис. тонн, рослиноїдні види риб – 0,746 тис. тонн.

У р. Дунай загальний вилов водних біоресурсів склав 254,4 тонни. Вилов оселедця чорноморського склав 126,6 тонн, коропа – 44,6 тонн, карася сріблястого – 26,8 тонн.

На деяких озерах і водосховищах (їх частинах) України працюють спеціальні товарні рибні господарства (СТРГ), що поєднують у собі елементи аквакультури і промислового вилову. У 2018 році на території України діяло 533 таких господарств, загальною площею 144,8 тис. га. Протягом минулого року скасовано 52 режими СТРГ. Всього у 2018 році вилов проводили 295 СТРГ, якими добуто 7,2 тис. тонн риби.

Якщо скласти разом ці цифри, то будемо мати 20,6 тис. тонн водних біоресурсів. Це повна картина вилову у внутрішніх водоймах. Виникає питання: «А хто дозволяє виловлювати рибу в такій кількості в наших багатостраждальних внутрішніх водоймах які знаходяться в критичному стані?». Споживання риби в Україні в 2018 році 410 тис. тонн риби. Так невже через 4-5% від загального споживання потрібно остаточно вбити всю рибу в наших водоймах? Відповідь напрошується сама собою – КОРУПЦІЯ!

У такій мізерній кількості річковий вилов ніякого серйозного впливу на нашу продуктову корзину не має! Він сьогодні потрібен тільки природоохоронним структурам, які паразитують на розграбуванні вітчизняного рибного ресурсу.

Корупція в рибному відомстві дійсно вражає. Такого її розгулу не було ніколи. Ми це відчуваємо на собі - усі водойми перетягнуті браконьєрськими сітками. Це доходить до явної цинічної поведінки браконьєрів, які нікого не соромлячись прямо серед білого дня ставлять свої знаряддя лову. Вся рибна галузь стогне від поборів рибоохорони. Промисловики, підприємства що вирощують рибу, все платять данину інспекторам рибоохорони. З контролюючих структур сьогодні на водоймах немає тільки пожежних та інспекторів жеків ... так гірко жартують рибалки. Природоохоронні та правоохоронні структури в повному складі намагаються "кришувати" це свавілля по розграбуванню рибного ресурсу що ще залишився. Наші водойми вже не витримують цього нелюдського тиску. Риби стає все менше, а апетити у контролюючих органів все зростають.

- На жаль це не весь список бід наших водойм, до цього треба додати незаконну забудову прибережних природоохоронних смуг, що не дає річці само очистити свої води, а так само позбавляючи рибу традиційних місць нересту, там де раніш були природні нерестовища, зараз бетонні плити приватних яхт клубів. все це призвело до того, що риби стало катастрофічно мало – каже Олександр Чистяков - Окрема тема це забруднення наших водойм промисловими та побутовими стоками. Весь цей бруд осідає на дні, накопичується. Вчені стверджують, що вода в Каскаді Дніпровських водосховищ нагадує коктейль зі всієї Таблиці Менделєєва. Вода – це середина життя для риби... Не може повноцінно народитися та розвиватися здоровий організм в нездоровому середовищі.

В останнє видання Червоної Книги України попало більш ніж 70 видів аборигенної риби, як зникаючі види. Ми що з вами пережили якусь екологічну катастрофу?..

Вихід з ситуації є! Треба переформатувати вітчизняну рибну галузь та припинити безглузде видобування риби з дикої природи, та почати вирощувати її на рибницьких фермах. За Аквакультурою та Мори Культурою майбутнє!

Золоті рибки

Необхідно так само сказати пару слів про те, скільки риби у нас вирощується сьогодні:

Україна має 63 тис. річок, 400 тис ставків, 1100 водосховищ, два моря. В нас є значний потенціал рибогосподарського фонду прісноводних внутрішніх водойм, що складає понад 1 млн 300 тис га.

При цьому, загальний нагульний ставовий фонд складає понад 120 тис. га, водосховища дніпровського каскаду - 797 тис. га, лиманні господарства на водосховищах Дніпра - 5,9 тис. га, водойми-охолоджувачі енергетичних установок - 13,5 тис. га та інші водойми України - 86,6 тис. га.

У 2018 році діяльність в умовах аквакультури здійснювали понад 4 тис. суб'єктів господарювання. Ними було вирощено **20 193** тонни водних біоресурсів (сазан/короп – 9 585 тонн; рослиноїдні – 7 990 тонн; лососеві – 261 тонну; сомові – 134 тонни; осетрові – 111 тонн; інші – 2 111 тонн).

З яких було виловлено **15 977** тонн риби (товарної риби та молоді риб на зарибнення водойм). Зокрема, сазан/короп – 7 867 тонн; рослиноїдні – 5 892 тонни; лососеві – 229 тонн; сомові – 112 тонн; осетрові – 89 тонн; інші – 1 789 тонн).

Короп і далекосхідні рослиноїдні риби склали більше 87 % від загальної продукції аквакультури. Виробництво додаткових видів риб у традиційних ставах в умовах полікультури (європейський сом, щука, судак звичайний, веслоніс, форель, осетрові) сумарно не перевищує 13 %.

Найбільше товарної продукції в умовах аквакультури було вирощено у ставках – 18 276 тонн. В басейнах було вирощено 215 тонн, в садках – 100 тонн, в акваріумах – 81 тонна, в інших водних об'єктах – 1 520 тонн.

Багато це чи мало?

Багато це чи мало? Фахівці стверджують, що це занадто мало! Такі цифри говорять про повний провал Програми з розвитку Аквакультури в країні. Напевно в офісних акваріумах клерки виростили набагато більше різних гуппі і вуалехвостів ...

Досить бездумно черпати у природи! Потрібно починати вирощувати рибу для продовольчого кошика. Адже природні ресурси не безмежні, і сьогодні серйозно виснажені. В Україні є все - і неосяжні водні простори, і іхтіологи та рибоводи світового класу для того, щоб в короткі терміни почати вирощувати риби в п'ять, шість разів більше, ніж сьогодні.

- **При раціональному використанні внутрішніх водойм і морів Україна цілком може стати європейською Рибницею** - вважають в Асоціації рибалок України.

Однією з найбільш фундаментальних шкіл рибництва в світі вважається Українська школа колишнього СРСР. Але протягом останніх десятиліть українські фахівці від своєї незатребуваності на Батьківщині, а також від втоми

і відчаю через чиновницькі побори почали шукати собі щастя за межами країни. Українські рибоводи активно брали участь своїми знаннями і працею в становленні рибних галузей ряду країн - В'єтнаму, Лаосу, Китаю, Арабських Еміратів. Сьогодні працюють і в Африці. Українські програми дозволили Польщі вийти на перше місце в Європі з вирощування коропа. Так само наші рибоводи в Ізраїльській пустелі допомогли виростити стільки риби, що це дозволило повністю наситити внутрішній ринок цієї країни, а в 2014 році вивело Ізраїль на третє місце в світі з виробництва червоної ікри. Програми та досвід українських рибоводів допомогли Румунії вийти на перше місце в світі з розведення білуги. Цю низку «вітчизняних» досягнень можна продовжувати. Всюди використовують досвід та знання наших іхтіологів і рибоводів, а вдома вони нікому не потрібні.

- Для того щоб підняти рибництво у нас в країні необхідні сміливі, революційні рішення. Напівмірами нічого не добитися. І благо, що приклад є з кого брати. Потрібно на українські водойми перенести досвід країн, які за короткий проміжок часу вийшли на передові позиції в світі – стверджує Олександр Чистяков.

Статистика невблаганна! Якщо порівняти обсяги водних живих ресурсів, вирощених у Китаї, який вважається світовим лідером з аква- і марікультури, з досягненнями наших рибних господарств, то картина явно не на нашу користь... Китай у 2018 році виростив 46,9 млн. тонн риби, Україна ж з її величезним водним потенціалом - в дві з половиною тисяч разів менше риби, всього 20,2 тис. тонн. Орієнтир є. Нам є до чого прагнути!

Гальмує розвиток рибництва у нас в країні непомірно високі орендні ставки за землі водного фонду, які встановлюють місцеві ради. Часом доходить до абсурду, землю на дні ставка оцінюють значно дорожче, ніж орну землю. Не можна забувати, що з полів урожай збирають щороку, а для того, щоб виростити товарну рибу, потрібно мінімум два-три роки кропіткої роботи.

Ще один фактор, який піднімає ціну на рибну продукцію, - це дорожнеча кормів, за своєю ціною вони не доступні для більшості фермерів. Кілограм комбікорму сьогодні коштує в середньому 8 грн. Для того, щоб короп набрав масу в 1 кілограм, йому потрібно з'їсти 3-4 кг корму. Це з самого початку робить його собівартість дуже високою.

У разі ж відмови від годування риби дорогими кормами, значно втрачається рибопродуктивність. Вона у нас і так найнижча в Європі. При інтенсивному риборозведенні європейська норма становить більше 30 центнерів з гектара, в Україні ж фактичний середній показник - 3-4 центнера з га, тобто, майже вдесятеро менший. Всі ці фактори повисають "мертвим тягарем" на ногах

рибоводних фермерських господарств, не дозволяючи їм виростити дешевий, якісний рибний продукт власного виробництва. Звідки ж візьметься доступна за ціною риба на наших прилавках?

Асортимент теж не великий - в основному в Україні вирощують коропа, товстолоба та білого амура, усі інші види риб - у незначній кількості, хоча сучасна наука з риборозведення дозволяє вирощувати велику різноманітність видів риби, водоростей і молюсків. На сьогодні наша морська акваторія зовсім не використовується для риборозведення, що є неприпустимим.

Незважаючи на труднощі рибницькі господарства в країні працюють. Лідерами з вирощування товарної продукції в умовах аквакультури у минулому році були Сумська (2 869 тонн), Черкаська (2 520 тонн), Вінницька (1 934 тонни), Кіровоградська (1 369 тонн), Житомирська (1 216 тонн) та Київська (1 156 тонн) області.

В Україні діє п'ятнадцять господарств які займаються вирощуванням осетрових видів риби. У 2018 році на внутрішній вітчизняний рибний ринок було поставлено понад 200 кілограм чорної делікатесної ікри. На експорт відправлено 67 кг чорної ікри.

Щоб зберегти вітчизняну рибну галузь, необхідно її переформувати, зробивши особливий акцент на розвиток аква- та марикультури.

Що треба робити

- **Ставки для розведення риби треба здавати в оренду за символічну плату – кажуть в Асоціації рибалок України - а підприємців, які займаються цією галуззю, звільняти від сплати податків на довгостроковий термін.**

Фахівці Асоціації рибалок України вважають, що Закон «Про аквакультуру» сьогодні рамочний та потребує низки змін та доповнень. Щоб зробити рибну галузь України інвестиційно привабливою, потрібно будувати систему нормативно-дозвільних документів для рибницької діяльності, оренди водойм для риборозведення та контролю за їх використанням за прикладом країн, які є сьогодні світовими лідерами у риборозведенні.

Цей Закон повинен стати настільною книгою для кожного вітчизняного рибовода. Треба розробити умови, які дадуть поштовх розвитку рибництва в країні. Не останню роль в цьому грає спрощення процедури отримання в оренду водойм, яка на сьогодні дуже складна та бюрократизована. Також треба прописати прозорі та зрозумілі, але в той же час жорсткі контрольні функції держави, щоб максимально не допустити нецільового та недбайливого

ставлення до самих водойм та земель водного фонду, а також забезпечити здійснення постійного моніторингу стану природного середовища. Під час доопрацювання має враховуватись думка місцевих рад, на балансі яких перебувають призначені для риборозведення водойми.

Вкладені в аквакультуру гроші очікувано почнуть повертатися через чотири-п'ять років, тому для стимулювання розвитку рибницької галузі варто віддавати в оренду водойми для риборозведення за символічну плату та звільняти рибоводні підприємства від сплати податків мінімум на п'ять років.

Потенціал водойм нашої країни використовується сьогодні вкрай незадовільно. З 1,3 млн. гектарів прісноводної водної гладі, яку має Україна, придатні для риборозведення приблизно 250 тис. га, але з них тільки близько 50 % використовується на підставі більш-менш зрозумілих документів. Всі інші водойми використовують з незрозумілою метою.

Держава повинна кредитувати фермера не грошима, а дати йому малька і корми для риби. Тоді держава зможе планувати скільки і якого виду буде вирощено.

Так само, щоб максимально уникнути темних і сірих схем, та позбавити рибну галузь від перекупників потрібно ініціювати створення на регіональних рівнях Торгових Рибної Бірж, в яких засновниками зможуть стати самі рибоводи, рибалки, переробники риби.

При таких умовах вітчизняне рибництво зросте шаленими темпами. І не треба шукати закордонних інвестицій, це все можна зробити опираючись на вітчизняний потенціал.

Головне потрібно почати йти правильною дорогою, яку необхідно позбавити від чиновницької бюрократії та корупції.

ДОВІДКА

Розвиток рибництва - це світова тенденція. Авторитетна сільськогосподарська організація ООН (ФАО) закликає до розвитку рибництва. Згідно з її Програмою до 2020 р. споживчий кошик населення планети на 65 % буде поповнюватися рибою, вирощеної в аква- або марикультурі, і тільки 35 % будуть забезпечуватися надходженнями від вилову із дикої природи.

Сьогодні на полицях наших магазинів 85 % складає імпортна рибна продукція і лише 15 % - вітчизняного виробництва. Такий стан справ починає загрожувати продуктивній безпеці країни в цьому сегменті.

У нас немає часу чекати, потрібно починати робити!

Прес служба Асоціації рибалок України